

УДК 347.7

**ПРОБЛЕМА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОТРИМАННЯ ТИШІ
ЗАКЛАДАМИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА**

**PROBLEM OF VIOLATION OF THE RULES FOR KEEP
QUIET BY THE ENTERPRISES OF RESTAURANT ECONOMY**

Блонська В.Д.,
*студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара*

Марченко О.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного,
господарського та трудового права
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара*

Стаття присвячена висвітленню проблеми порушення правил дотримання тиші ресторанами, кафе та іншими закладами ресторанного господарства. Автори наводять положення щодо необхідності зміни підходу до визначення відповідальності вищезазначених закладів за подібні порушення законодавства. У статті також надається аналіз законодавства у зазначеній сфері.

Ключові слова: відповідальність, заклади ресторанного господарства, організація дозвілля, правила дотримання тиші, шум.

Статья посвящена освещению проблемы нарушения правил соблюдения тишины ресторанами, кафе и другими заведениями ресторанного хозяйства. Авторы приводят положения относительно необходимости изменения подхода к определению ответственности вышеуказанных заведений за подобные нарушения законодательства. В статье также приводится анализ законодательства в указанной сфере.

Ключевые слова: ответственность, заведения ресторанного хозяйства, организация досуга, правила соблюдения тишины, шум.

This article is devoted to throw light on the problem of violation of the Rules for keeping quiet by the restaurants, café and others enterprises of restaurant economy. Authors give regulations about necessity of changing approach to their responsibility for such law breakings. The article also makes an analysis of the legislation in mentioned sphere.

Key words: responsibility, enterprises of restaurant economy, leisure, rules for keep quiet, noise.

Постановка проблеми. Заклади ресторанного господарства покликані забезпечити одну із головних біологічних потреб кожної людини – потребу у здоровому харчуванні. Також різноманітні кафе і ресторани надають можливість пересічним громадянам організувати свій від-

починок, насолодитися приємною атмосферою, музикою, вишуканими стравами та напоями. Проте заклади ресторанного господарства не завжди приносять оточуючим лише позитивні емоції, а навпаки, стають причинами су-перечок, які досить часто переростають у судові спори.

Однією із поширених причин конфліктів між власниками закладу ресторанного господарства та мешканцями оточуючих будинків є високий рівень шуму при роботі та використанні музичного супроводу у зазначених закладах.

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день мережі закладів ресторанного господарства дедалі швидше поширюються по всьому світу та мають неабиякий попит. Україна має достатню правову базу для регулювання сфери ресторанного господарства, проте це не зменшує кількість судових процесів, у яких відповідачем є ресторан, кафе, бар та інші подібні суб'єкти господарювання. Однією із проблем, яка найбільше непокоїть громадян, особливо мешканців багатоквартирних будинків, є гучна музика у нічний час, яка лунає від закладів ресторанного господарства, а тому важливим є розв'язання проблеми порушення цими закладами правил дотримання тиші.

У науковій літературі даній проблемі приділяється багато уваги. Серед науковців та практиків, які присвятили свої праці питанням організації та діяльності закладів ресторанного господарства, можна окремо зазначити таких, як О. Величко, Н. Ганич, О. Давидова, О. Гаталяк, М. Мальська, Д. Пшеничний, І. Серова, М. Чорний та інші.

Об'єктом дослідження виступають правовідносини у сфері ресторанного господарства. Предметом дослідження є діяльність закладів ресторанного господарства та проблема порушення ними правил дотримання тиші.

Метою статті є дослідження правового регулювання додержання закладами ресторанного господарства правил тиші та необхідності удосконалення законодавства у даному питанні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ДСТУ 4281:2004 (Заклади ресторанного господарства. Класифікація) під закладом ресторанного господарства розуміють організаційно-структурну одиницю у сфері ресторанного господарства, яка здійснює виробничо-торгівельну діяльність: виробляє і (або) дотримується, продає і організує споживання продукції власного виробництва і закуплених товарів, може організувати дозвілля споживачів [1].

Організація дозвілля в закладах ресторанного господарства включає у себе музичне обслуговування, розважальні шоу-програми. Музичне обслуговування відвідувачів, залежно від виду закладу, може здійснюватися за допомогою «живої» музики (з використанням музичних інструментів, професійних співаків), музичних автоматів, відео- та аудіоапаратури, караоке тощо [2, с. 226-227].

Усі вищезазначені способи організації дозвілля відвідувачів кафе та ресторанів можуть сприяти зростанню попиту серед громадян та одночасно стати перешкодою у подальшій діяльності закладу через низку судових процесів.

Послуги, які надаються ресторанами та барами, й умови їх надання повинні бути безпечними для життя, здоров'я споживачів, забезпечувати схоронність їхнього майна та навколишнього середовища. Саме тому зазначеними підприємствами повинні забезпечуватися певні вимоги безпеки. Однією із них є відповідність умов обслуговування під час надання послуг вимогам діючої нормативної документації за рівнем шуму, вібрації, освітленості, стану мікроклімату, архітектурно-планувальним та конструктивним рішенням, показникам електро-, пожежо- та вибухобезпеки [3, с. 38].

Досить часто гучна музика дошкуляє мешканцям нижніх поверхів багатоквартирних будинків, в яких на кожному чи першому поверхах розміщено заклади ресторанного господарства. В Україні сформована достатньо широка правова база щодо дотримання належного рівня шуму, проте вона має певні недоліки.

Одним із основних нормативно-правових актів у сфері регулювання рівня шуму в діяльності закладів ресторанного господарства є Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»

№ 4004-ХІІ від 24.02.1994 року (далі – Закон № 4004-ХІІ). Відповідно до ст. 24 Закону № 4004-ХІІ серед обов'язків органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян при здійсненні будь-яких видів діяльності з метою відвернення і зменшення шкідливого впливу на здоров'я населення шуму, неіонізуючих випромінювань та інших фізичних факторів виділено обов'язок вживати заходів щодо недопущення впродовж доби перевищень рівнів шуму, встановлених санітарними нормами, на захищених об'єктах, серед яких виділяють жилі будинки і прибудинкові території, парки і сквери, лікувальні заклади та заклади освіти, готелі, гуртожитки, розташовані в межах населених пунктів заклади громадського харчування, інші будівлі і споруди, у яких перебувають люди [4, ст. 24].

Законом № 4004-ХІІ чітко встановлено, що з 22 до 8 години на таких об'єктах забороняються гучний спів і вибухи, користування звуковідтворювальною апаратурою та іншими джерелами побутового шуму, проведення салютів, фєсєрвєркїв, використання піротєхнічєсєкїх засобїв [4, ст. 24].

Згідно із Законом № 4004-ХІІ на сільські, селищні, міські ради покладено обов'язок затверджувати правила дотримання тиші в населених пунктах і громадських місцях. Наприклад, такі правила включені у Правила благоустрою міста Києва, затверджені Рішенням Київської міської ради ІІ сєсїї VI скликання № 1051/1051 від 25.12.2008 року (Розділ XI), Правила благоустрою території міста Дніпропетровська, затверджені Рішенням Дніпропетровської міської ради VI скликання № 44/43 від 27.11.2013 року (Розділ 13) [5; 6]. Зазначені правила існують і в інших населених пунктах та загалом повторюють вимоги Закону № 4004-ХІІ. Наприклад, у Правилах Дніпропетровська зазначено, що на захищених об'єктах заборонено включати звуковідтворювальну апаратуру на балконах, ганках, біля входів до підприємств торгівлі, послуг та ресторанного бізнесу; гучно співати, включати звуковідтворювальну апаратуру, здійснювати музичне обслуговування на відкритих майданчиках у нічний час (з 22.00 до 8.00). Далі у Правилах зазначено, що заклади культури, громадського харчування, торгівлі, побутового обслуговування тощо повинні обмежувати роботу звуковідтворювальної апаратури часом з 9.00 до 23.00 та дотримуватися таких рівнів шуму, щоб у прилеглих будівлях і приміщеннях він становив не більше 40дБ у денний час і 30 дБ у нічний час [6, с. 52].

Ці норми дають різне тлумачення, адже одні із них забороняють використовувати звуковідтворювальну апаратуру, співати тощо взагалі, а інші передбачають те, що необхідно обмежувати рівень шуму до визначеного законодавством рівня. Зокрема, у самому Законі № 4004-ХІІ (ст. 24) зазначено, що шум на захищених об'єктах при здійсненні будь-яких видів діяльності не повинен перевищувати рівнів, установлених санітарними нормами для відповідного часу доби. Проте надалі у Законі № 4004-ХІІ зазначається, що у нічний час, із 22 до 8 години, на захищених об'єктах взагалі заборонено гучний спів, користування звуковідтворювальною апаратурою тощо (ст. 24) [4, ст. 24].

Варто зазначити, що робота звуковідтворювальної апаратури (наприклад, радіоприймача) може здійснюватися у межах допустимого рівня шуму.

При виявленні порушення правил дотримання тиші закладами громадського харчування громадяни звертаються до правоохоронних органів для того, щоб працівником цього органу було здійснено документування фактів порушення тиші (тобто складено відповідний протокол). Цей протокол може використовуватися як доказ у подальшому судовому процесі. Проте варто пам'ятати, що правоохоронні органи не можуть самостійно визначити рівень шуму. У зазначеному випадку вони будуть керуватися нормою, яка забороняє шум взагалі. Але заклад ресторанного господарства може і не перевищувати допустимий рівень

шуму, що може засвідчити лише працівник санітарно-епідеміологічної служби. Саме для забезпечення прав як закладів ресторанного господарства, так і мешканців прилеглих будинків необхідно привести норми законодавства у відповідність та залишити лише одне із положень. На думку авторів, необхідно залишити лише норму, відповідно до якої у нічний час, із 22 до 8 години, на захищених об'єктах взагалі заборонено гучний спів, користування звуковідтворювальною апаратурою тощо.

Порушення встановлених правилами дотримання тиші та чинним законодавством вимог у даній сфері тягне за собою адміністративну відповідальність (ст. ст. 152, 182 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Так, порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [7, ст. 152]. Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил дотримання тиші в населених пунктах і громадських місцях тягне за собою попередження або накладення штрафу на посадових осіб та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності від 15 до 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [7, ст. 182].

На нашу думку, таке покарання не є співвідносним зі шкодою, яка завдається населенню. Тим більше що порушення допустимого рівня шуму у нічний час можна зустріти майже у всіх закладах громадського харчування. Реальна можливість суб'єкта підприємницької діяльності «заплатити» за скоєне правопорушення лише попередженням зводить нанівець можливість звичайних громадян реалізувати своє законне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, передбачене ст. 50 Конституції України [8, ст. 50].

Одним із можливих шляхів протидії порушенням правил дотримання тиші може стати встановлення більш суворої відповідальності шляхом збільшення розміру штрафів, виключення такого виду покарання, як попередження. Розуміння керівництвом закладу ресторанного господарства того, що покарання буде застосоване і заклад понесе значні збитки, може вплинути на свідомість працівників.

Законодавцем не приділена увага відшкодуванню шкоди, яка завдається здоров'ю громадян, хоча виходячи із аналізу судової практики непоодинокими є вимоги мешканців будинків про відшкодування моральної шкоди. Наприклад, Рішенням Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 19.12.2012 року у справі № 0418/5356/2012 було заборонено фізичній особі – підприємцю ОСОБА_7 та Приватному підприємству «Валекса» експлуатацію приміщення АДРЕСА_1 загальною площею 176.9 кв.м як закладу громадського харчування до виконання власником та/або орендарем зазначеного закладу вимог законодавства, що регулює діяльність закладів громадського харчування. Також було стягнуто з фізичної особи – підприємця ОСОБА_4 на користь позивача у рахунок відшкодування моральної шкоди 5 000 грн; стягнуто з Приватного підприємства «Валекса» на користь позивача у рахунок відшкодування моральної шкоди 5 000 грн [9]. Зазначене рішення без змін було залишено Апеляційним судом Дніпропетровської області Ухвалою від 04.03.2013 року у справі № 2/0418/2271/12 [10].

Іншим прикладом судової практики є Рішення Хустського районного суду Закарпатської області від 08.10.2013 року у справі № 309/2708/13-ц. Головною причиною подання позовної заяви по зазначеній справі стало те, що рівень шуму від роботи закладу ресторанного господарства перевищував допустимі санітарні норми. Рішенням суду було заборонено ОСОБА_2, ОСОБА_3 здійснювати експлуатацію ресторану з проведенням заходів, що супроводжуються гучним співом та викриками, користування звуковідтворювальною апаратурою та іншими джерелами побутового шуму, проведення салютів, фесверків, використання піротехнічних засобів у період з 22 до 8 години. Було вирішено стягнути солідарно з ОСОБА_2, ОСОБА_3 на користь позивача у рахунок відшкодування моральної шкоди 2 000 гривень [11].

Тобто питання стягнення моральної шкоди громадянам від надто гучної музики у закладах ресторанного господарства є досить гострим сьогодні. У Цивільному кодексі України визначено лише загальний порядок відшкодування шкоди внаслідок порушення особистого немайнового права фізичної особи, яким є право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, адже високий рівень шуму може призвести до ушкодження здоров'я особи. Зокрема, у ст. 273 зазначено, що юридичні особи, їх працівники, окремі фізичні особи, професійні обов'язки яких стосуються особистих немайнових прав фізичної особи, зобов'язані утримуватися від дій, якими ці права можуть бути порушені. Діяльність фізичних та юридичних осіб не може порушувати особисті немайнові права. Також відповідно до ст. 280 майнова (або) моральна шкода, спричинена фізичній особі внаслідок порушення її особистого немайнового права, підлягає відшкодуванню [12, ст. ст. 273, 280].

На думку авторів, необхідно буде доповнити статтю 1195 Цивільного кодексу України пунктом п'ять у такій редакції: «Фізична або юридична особа, яка завдала ушкодження здоров'ю фізичної особи внаслідок порушення правил тиші, зобов'язана відшкодувати їй моральну шкоду за наявності документального підтвердження зазначеного факту працівником правоохоронного органу».

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що діяльність закладів ресторанного господарства може мати як позитивні, так і негативні наслідки для споживачів та пересічних громадян. Однією із найбільш розповсюджених причин суперечок між суб'єктами господарювання та мешканцями сусідніх будинків є порушення правил тиші цими суб'єктами. Головним фактором, який призводить до непоодиноких порушень, на думку авторів, є недосконалість правової бази у сфері відповідальності за зазначені правопорушення. Зокрема, звичайне попередження за порушення правил тиші є недостатньо ефективним покаранням, адже воно може і не вплинути на свідомість керівника закладу. Як наслідок, у разі повторного порушення мешканцям прилеглих будинків, необхідно буде звертатися до правоохоронних органів вдруге. Найбільш доцільним видом покарання за порушення правил тиші закладами ресторанного господарства автори вбачають штраф. Іншою прогалиною законодавства є колізія, а саме: одні норми вказують на недопустимість використання звуковідтворювальної апаратури взагалі, інші лише обмежують її використання допустимим рівнем шуму. На думку авторів, необхідно залишити лише норму, яка забороняє шум у нічний час (із 22 до 8 години) на захищених об'єктах взагалі. Також можливим є удосконалення норм цивільного законодавства у сфері правил дотримання тиші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Заклади ресторанного господарства. Класифікація: ДСТУ 4281:2004. – [Чинний від 2004-07-01]. – (Національні стандарти України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dnaop.com/>.
2. Організація обслуговування у закладах ресторанного господарства : підручник : [для вищ. навч. закл.] / За ред. П'яницької Н.О. – 2-ге вид. перероб. та допов. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 584 с.
3. Ресторанний менеджмент : підручник / О.Ю. Давидова, А.І. Усіна, І.В. Сегеда ; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 279 с.

4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
5. Про Правила благоустрою міста Києва : Рішення Київської міської ради II сесії VI скликання від 25.12.2008 р. № 1051/1051 // Хрещатик. – 2009. – № 22.
6. Про Правила благоустрою території міста Дніпропетровська : Рішення Дніпропетровської міської ради VI скликання від 27.11.2013 р. № 44/43. – 85 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
9. Рішення Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 19.12.2012 року у справі № 0418/5356/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/28449683>.
10. Ухвала Апеляційного суду Дніпропетровської області від 04.03.2013 року у справі № 2/0418/2271/12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29720869>.
11. Рішення Хустського районного суду Закарпатської області від 08.10.2013 року у справі № 309/2708/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34003654>.
12. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.